

Het correctievoorschrift bestaat uit:

- 1 Regels voor de beoordeling
- 2 Algemene regels
- 3 Vakspecifieke regels
- 4 Beoordelingsmodel
- 5 Inzenden scores

1 Regels voor de beoordeling

Het werk van de kandidaten wordt beoordeeld met inachtneming van de artikelen 41 en 42 van het Eindexamenbesluit v.w.o.-h.a.v.o.-m.a.v.o.-v.b.o.

Voorts heeft het College voor Toetsen en Examens op grond van artikel 2 lid 2d van de Wet College voor toetsen en examens de Regeling beoordelingsnormen en bijbehorende scores centraal examen vastgesteld.

Voor de beoordeling zijn de volgende passages van de artikelen 36, 41, 41a en 42 van het Eindexamenbesluit van belang:

- 1 De directeur doet het gemaakte werk met een exemplaar van de opgaven, de beoordelingsnormen en het proces-verbaal van het examen toekomen aan de examinerator. Deze kijkt het werk na en zendt het met zijn beoordeling aan de directeur. De examinerator past de beoordelingsnormen en de regels voor het toekennen van scorepunten toe die zijn gegeven door het College voor Toetsen en Examens.
- 2 De directeur doet de van de examinerator ontvangen stukken met een exemplaar van de opgaven, de beoordelingsnormen, het proces-verbaal en de regels voor het bepalen van de score onverwijld aan de gecommitteerde toekomen.

- 3 De gecommiteerde beoordeelt het werk zo spoedig mogelijk en past de beoordelingsnormen en de regels voor het bepalen van de score toe die zijn gegeven door het College voor Toetsen en Examens.
De gecommiteerde voegt bij het gecorrigeerde werk een verklaring betreffende de verrichte correctie. Deze verklaring wordt mede ondertekend door het bevoegd gezag van de gecommiteerde.
- 4 De examiner en de gecommiteerde stellen in onderling overleg het aantal scorepunten voor het centraal examen vast.
- 5 Indien de examiner en de gecommiteerde daarbij niet tot overeenstemming komen, wordt het geschil voorgelegd aan het bevoegd gezag van de gecommiteerde. Dit bevoegd gezag kan hierover in overleg treden met het bevoegd gezag van de examiner. Indien het geschil niet kan worden beslecht, wordt hiervan melding gemaakt aan de inspectie. De inspectie kan een derde onafhankelijke gecommiteerde aanwijzen. De beoordeling van de derde gecommiteerde komt in de plaats van de eerdere beoordelingen.

2 Algemene regels

Voor de beoordeling van het examenwerk zijn de volgende bepalingen uit de regeling van het College voor Toetsen en Examens van toepassing:

- 1 De examiner vermeldt op een lijst de namen en/of nummers van de kandidaten, het aan iedere kandidaat voor iedere vraag toegekende aantal scorepunten en het totaal aantal scorepunten van iedere kandidaat.
- 2 Voor het antwoord op een vraag worden door de examiner en door de gecommiteerde scorepunten toegekend, in overeenstemming met het beoordelingsmodel. Scorepunten zijn de getallen 0, 1, 2, ..., n, waarbij n het maximaal te behalen aantal scorepunten voor een vraag is. Andere scorepunten die geen gehele getallen zijn, of een score minder dan 0 zijn niet geoorloofd.
- 3 Scorepunten worden toegekend met inachtneming van de volgende regels:
 - 3.1 indien een vraag volledig juist is beantwoord, wordt het maximaal te behalen aantal scorepunten toegekend;
 - 3.2 indien een vraag gedeeltelijk juist is beantwoord, wordt een deel van de te behalen scorepunten toegekend, in overeenstemming met het beoordelingsmodel;
 - 3.3 indien een antwoord op een open vraag niet in het beoordelingsmodel voorkomt en dit antwoord op grond van aantoonbare, vakinhoudelijke argumenten als juist of gedeeltelijk juist aangemerkt kan worden, moeten scorepunten worden toegekend naar analogie of in de geest van het beoordelingsmodel;
 - 3.4 indien slechts één voorbeeld, reden, uitwerking, citaat of andersoortig antwoord gevraagd wordt, wordt uitsluitend het eerstgegeven antwoord beoordeeld;
 - 3.5 indien meer dan één voorbeeld, reden, uitwerking, citaat of andersoortig antwoord gevraagd wordt, worden uitsluitend de eerstgegeven antwoorden beoordeeld, tot maximaal het gevraagde aantal;
 - 3.6 indien in een antwoord een gevraagde verklaring of uitleg of afleiding of berekening ontbreekt dan wel foutief is, worden 0 scorepunten toegekend, tenzij in het beoordelingsmodel anders is aangegeven;

- 3.7 indien in het beoordelingsmodel verschillende mogelijkheden zijn opgenomen, gescheiden door het teken /, gelden deze mogelijkheden als verschillende formuleringen van hetzelfde antwoord of onderdeel van dat antwoord;
- 3.8 indien in het beoordelingsmodel een gedeelte van het antwoord tussen haakjes staat, behoeft dit gedeelte niet in het antwoord van de kandidaat voor te komen;
- 3.9 indien een kandidaat op grond van een algemeen geldende woordbetekenis, zoals bijvoorbeeld vermeld in een woordenboek, een antwoord geeft dat vakinhoudelijk onjuist is, worden aan dat antwoord geen scorepunten toegekend, of tenminste niet de scorepunten die met de vakinhoudelijke onjuistheid gemoeid zijn.
- 4 Het juiste antwoord op een meerkeuzevraag is de hoofdletter die behoort bij de juiste keuzemogelijkheid. Voor een juist antwoord op een meerkeuzevraag wordt het in het beoordelingsmodel vermelde aantal scorepunten toegekend. Voor elk ander antwoord worden geen scorepunten toegekend. Indien meer dan één antwoord gegeven is, worden eveneens geen scorepunten toegekend.
- 5 Een fout mag in de uitwerking van een vraag maar één keer worden aangerekend, tenzij daardoor de vraag aanzienlijk vereenvoudigd wordt en/of tenzij in het beoordelingsmodel anders is vermeld.
- 6 Een zelfde fout in de beantwoording van verschillende vragen moet steeds opnieuw worden aangerekend, tenzij in het beoordelingsmodel anders is vermeld.
- 7 Indien de examinerator of de gecommiteerde meent dat in een examen of in het beoordelingsmodel bij dat examen een fout of onvolkomenheid zit, beoordeelt hij het werk van de kandidaten alsof examen en beoordelingsmodel juist zijn. Hij kan de fout of onvolkomenheid mededelen aan het College voor Toetsen en Examens. Het is niet toegestaan zelfstandig af te wijken van het beoordelingsmodel. Met een eventuele fout wordt bij de definitieve normering van het examen rekening gehouden.
- 8 Scorepunten worden toegekend op grond van het door de kandidaat gegeven antwoord op iedere vraag. Er worden geen scorepunten vooraf gegeven.
- 9 Het cijfer voor het centraal examen wordt als volgt verkregen.
Eerste en tweede corrector stellen de score voor iedere kandidaat vast. Deze score wordt meegedeeld aan de directeur.
De directeur stelt het cijfer voor het centraal examen vast op basis van de regels voor omzetting van score naar cijfer.
- NB1 Het College voor Toetsen en Examens heeft de correctievoorschriften bij regeling vastgesteld. Het correctievoorschrift is een zogeheten algemeen verbindend voorschrift en valt onder wet- en regelgeving die van overheidswege wordt verstrekt. De corrector mag dus niet afwijken van het correctievoorschrift.
- NB2 Het aangeven van de onvolkomenheden op het werk en/of het noteren van de behaalde scores bij de vraag is toegestaan, maar niet verplicht.
Evenmin is er een standaardformulier voorgeschreven voor de vermelding van de scores van de kandidaten.
Het vermelden van het schoolexamencijfer is toegestaan, maar niet verplicht.
Binnen de ruimte die de regelgeving biedt, kunnen scholen afzonderlijk of in gezamenlijk overleg keuzes maken.

NB3 Als het College voor Toetsen en Examens vaststelt dat een centraal examen een onvolkomenheid bevat, kan het besluiten tot een aanvulling op het correctievoorschrift. Een aanvulling op het correctievoorschrift wordt zo spoedig mogelijk nadat de onvolkomenheid is vastgesteld via Examenblad.nl verstuurd aan de examensecretarissen.

Soms komt een onvolkomenheid pas geruime tijd na de afname aan het licht. In die gevallen vermeldt de aanvulling:

NB

Als het werk al naar de tweede corrector is gezonden, past de tweede corrector deze aanvulling op het correctievoorschrift toe.

Een onvolkomenheid kan ook op een tijdstip geconstateerd worden dat een aanvulling op het correctievoorschrift te laat zou komen.

In dat geval houdt het College voor Toetsen en Examens bij de vaststelling van de N-term rekening met de onvolkomenheid.

3 Vakspecifieke regels

Voor dit examen kunnen maximaal 69 scorepunten worden behaald.

Voor dit examen zijn de volgende vakspecifieke regels vastgesteld:

- 1 Een afwijking in de uitkomst van een berekening door acceptabel tussentijds afronden wordt de kandidaat niet aangerekend.
- 2 Per vraag wordt één scorepunt afgetrokken van het aantal dat volgens het beoordelingsmodel moet worden toegekend als in een gevraagde berekening één of meer van de onderstaande fouten zijn gemaakt:
 - als de uitkomst meer dan één significant cijfer meer of minder bevat dan op grond van de nauwkeurigheid van de vermelde gegevens verantwoord is, tenzij in de vraag is vermeld hoeveel significante cijfers de uitkomst dient te bevatten;
 - als één of meer rekenfouten zijn gemaakt;
 - als de eenheid van de uitkomst niet of verkeerd is vermeld, tenzij gezien de vraagstelling het weergeven van de eenheid overbodig is. In zo'n geval staat in het beoordelingsmodel de eenheid tussen haakjes.
- 3 Per vraag wordt één scorepunt afgetrokken van het aantal dat volgens het beoordelingsmodel moet worden toegekend als in een gevraagde reactievergelijking één of meer van de onderstaande fouten zijn gemaakt:
 - als tribune-ionen zijn genoteerd;
 - als de coëfficiënten niet zijn weergegeven in zo klein mogelijke gehele getallen;
- 4 Als in een vraag niet naar toestandsaanduidingen wordt gevraagd, mogen fouten in toestandsaanduidingen niet in rekening worden gebracht.

4 Beoordelingsmodel

Vraag	Antwoord	Scores

De grondstoffen van stanyl®

1 maximumscore 3

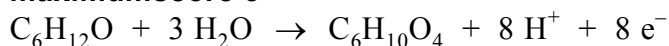
Een juiste berekening kan als volgt zijn weergegeven:

$$\frac{1,0 \times 10^6}{88,16} \times 4 \times 2,45 \cdot 10^{-2} = 1,1 \cdot 10^3 (\text{m}^3)$$

- berekening van het aantal mol 1,4-butaandiamine in 1,0 ton: 1,0(ton) vermenigvuldigen met 10^6 (g ton^{-1}) en delen door de molaire massa van 1,4-butaandiamine (bijvoorbeeld via Binas-tabel 99: $88,16 \text{ g mol}^{-1}$) 1
- berekening van het aantal mol H_2 : het aantal mol 1,4-butaandiamine vermenigvuldigen met 4 1
- berekening van het aantal $\text{m}^3 \text{H}_2$: het aantal mol H_2 vermenigvuldigen met het molaire volume van een gas (bijvoorbeeld via Binas-tabel 7: $2,45 \cdot 10^{-2} \text{ m}^3 \text{ mol}^{-1}$) 1

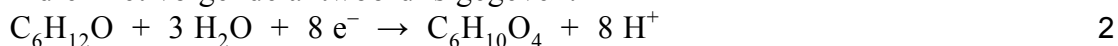
Indien in een overigens juist antwoord het aantal m^3 waterstof is berekend met behulp van $V_m = 2,24 \cdot 10^{-2} (\text{m}^3 \text{ mol}^{-1})$ of met behulp van de molaire massa van waterstof en de dichtheid van waterstof uit Binas-tabel 12 of 40A 2

2 maximumscore 3

- links van de pijl $\text{C}_6\text{H}_{12}\text{O}$ en rechts van de pijl $\text{C}_6\text{H}_{10}\text{O}_4$ 1
- links van de pijl H_2O en rechts van de pijl H^+ en e^- 1
- zuurstofbalans en waterstofbalans en ladingsbalans juist 1

Indien het volgende antwoord is gegeven:

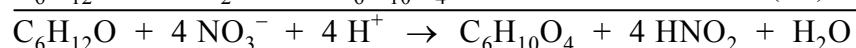
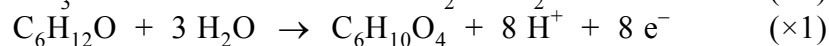

Opmerkingen

- Wanneer in een overigens juist antwoord een evenwichtsteken is gebruikt in plaats van een reactiepijl, dit goed rekenen.
- Wanneer in een overigens juist antwoord gebruik is gemaakt van structuurformules, dit goed rekenen.

Vraag	Antwoord	Scores

3 maximumscore 2

- juiste optelling van beide vergelijkingen van de halfreacties 1
- wegstrepen van H₂O en H⁺ voor en na de pijl 1

Opmerking

Wanneer een onjuist antwoord op vraag 3 het consequente gevolg is van een onjuist antwoord op vraag 2, dit niet opnieuw aanrekenen.

4 maximumscore 3

Een juiste berekening kan als volgt zijn weergegeven:

$$\frac{146,14}{82,14 + 4 \times 34,02} \times 10^2 = 66,97\%$$

of

$$\frac{146,14}{146,14 + 4 \times 18,02} \times 10^2 = 66,97\%$$

- berekening van de molaire massa van cyclohexeen (bijvoorbeeld via Binas-tabel 99: 82,14 g mol⁻¹) en hexaandizuur (bijvoorbeeld via Binas-tabel 99: 146,14 g mol⁻¹) 1
- gebruik van de molaire massa van waterstofperoxide (bijvoorbeeld via Binas-tabel 98: 34,02 g mol⁻¹) en juiste verwerking van de molverhouding 1
- rest van de berekening 1

of

- berekening van de molaire massa van hexaandizuur (bijvoorbeeld via Binas-tabel 99: 146,14 g mol⁻¹) 1
- gebruik van de molaire massa van water (bijvoorbeeld via Binas-tabel 98: 18,02 g mol⁻¹) en juiste verwerking van de molverhouding 1
- rest van de berekening 1

Opmerking

Wanneer in vraag 2 een onjuiste molecuulformule voor hexaandizuur is gebruikt, met als consequent gevolg dat in vraag 4 een onjuiste molaire massa van hexaandizuur wordt gebruikt, dit hier niet aanrekenen.

Vraag	Antwoord	Scores

5 maximumscore 2

Voorbeelden van juiste argumenten zijn (twee van de volgende):

- De atoomefficiëntie (atoomeconomie) van proces 2 is hoger (dus proces 2 verdient de voorkeur).
- In proces 1 wordt salpeterzuur gebruikt. Dit is een sterk zuur / sterke oxidator. Dit is gevaarlijk bij gebruik (dus proces 2 verdient de voorkeur).
- In proces 2 wordt waterstofperoxide gebruikt. Dit levert explosiegevaar als het wordt verhit (dus proces 1 verdient de voorkeur).
- In proces 1 wordt cyclohexeen gebruikt. Cyclohexeen geeft gevaarlijke dampen (dus proces 2 verdient de voorkeur).
- In proces 1 ontstaat NO. Dit geeft gevaarlijke dampen / reageert heftig met brandbare stoffen (dus proces 2 verdient de voorkeur).
- In proces 2 ontstaat alleen water (als afval, dus proces 2 verdient de voorkeur).

per juist argument

1

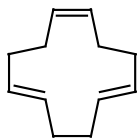
Opmerking

Wanneer een onjuist antwoord op vraag 5 het consequente gevolg is van een onjuist antwoord op vraag 4, dit niet opnieuw aanrekenen.

Vlamvertragers in zeezoogdieren

6 maximumscore 2

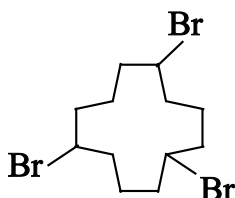
Een juist antwoord kan als volgt zijn weergegeven:

- drie dubbele bindingen 1
- juiste weergave van het cyclododecaanskelet en de dubbele bindingen op de juiste plaats 1

Indien een antwoord is gegeven als:

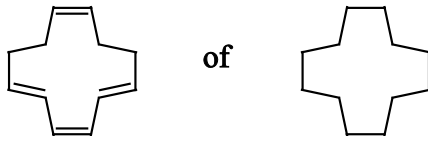
1

Vraag	Antwoord	Scores

Indien een antwoord is gegeven als:

0

Opmerking

Wanneer een structuurformule is gegeven in plaats van een schematische weergave, dit niet aanrekenen.

7 maximumscore 2

Een voorbeeld van een juist antwoord is:

De onderzoekers maken afzonderlijke chromatogrammen van zuiver alfa-, bèta- en gamma-HBCD en bepalen de plaats van de pieken / de retentietijd van alfa-, bèta- en gamma-HBCD. De pieken van alfa-, bèta- of gamma-HBCD bevinden zich op dezelfde plaats / hebben dezelfde retentietijd als pieken afkomstig van het monster.

- notie dat afzonderlijke chromatogrammen van zuiver alfa-, bèta- en gamma-HBCD gemaakt moeten worden 1
- notie dat de pieken van alfa-, bèta- en gamma-HBCD zich op dezelfde plaats bevinden / dezelfde retentietijd hebben als pieken afkomstig van het monster 1

8 maximumscore 2

Een voorbeeld van een juist antwoord is:

Hypothese 1 is niet in overeenstemming met de resultaten van het experiment. De respons / het piekoppervlak / de concentratie / de piekhoogte van gamma-HBCD neemt wel af, maar hierbij neemt de respons / het piekoppervlak / de concentratie / de piekhoogte van alfa-HBCD niet toe. (Als het gamma-HBCD in alfa-HBCD omgezet zou worden, zou de concentratie met alfa-HBCD toenemen als de concentratie gamma-HBCD afneemt.)

Hypothese 2 is wel in overeenstemming met de resultaten van het experiment. De respons / het piekoppervlak / de concentratie / de piekhoogte van alfa-HBCD blijft constant en de respons / het piekoppervlak / de concentratie / de piekhoogte van gamma-HBCD neemt af. (Dit kan worden veroorzaakt doordat gamma-HBCD wel wordt afgebroken door de lever en alfa-HBCD niet.)

- hypothese 1 is niet in overeenstemming met de resultaten en uitleg 1
- hypothese 2 is in overeenstemming met de resultaten en uitleg 1

Opmerking

Wanneer in een overigens juist antwoord voor hypothese 1 gegeven is: "Of hypothese 1 juist is kan niet worden vastgesteld. Misschien vindt de isomerisatie van gamma-HBCD tot alfa-HBCD even snel plaats als de afbraak van alfa-HBCD", dit goed rekenen.

Vraag	Antwoord	Scores

9 maximumscore 3

Voorbeelden van een juist antwoord zijn:

- Van Br komen in de natuur twee isotopen (^{79}Br en ^{81}Br in ongeveer gelijke hoeveelheden) voor. Hierdoor bestaan drie mogelijke combinaties van de isotopen in ionen Br_2^- : $^{79}\text{Br}-^{79}\text{Br}$, $^{81}\text{Br}-^{79}\text{Br}$ en $^{81}\text{Br}-^{81}\text{Br}$. Omdat de combinatie $^{81}\text{Br}-^{79}\text{Br}$ op twee manieren gemaakt kan worden, is de piek bij $m/z = 160$ de hoogste / (ongeveer) twee keer zo hoog als de andere twee.
- Br heeft twee isotopen A en B (^{79}Br en ^{81}Br die in ongeveer gelijke hoeveelheden voorkomen). Er zijn drie pieken omdat Br_2^- kan voorkomen als AA-AB-BB. De middelste piek zal de hoogste zijn, omdat deze ook als BA gevormd kan zijn.

- notie dat van Br in de natuur twee isotopen (^{79}Br en ^{81}Br in ongeveer gelijke hoeveelheden) voorkomen 1
- uitleg dat hierdoor drie mogelijke combinaties van de isotopen in ionen Br_2^- voorkomen 1
- rest van de uitleg 1

Indien een antwoord is gegeven als: “De drie pieken rond $m/z = 160$ worden veroorzaakt door de combinaties $^{79}\text{Br}-^{79}\text{Br}$, $^{81}\text{Br}-^{79}\text{Br}$ en $^{81}\text{Br}-^{81}\text{Br}$. De piek bij $m/z = 158$ is de hoogste want Br-79 komt het meest voor” 2

10 maximumscore 3

Een voorbeeld van een juist antwoord is:

De molecuulmassa van HBCD bedraagt 642 u / 641,7 u. De massa van $[\text{M}-\text{H}]^-$ bedraagt 657 u, dus de molecuulmassa van M bedraagt 658 u. De massa is dus met 16 u / 16,3 u toegenomen, dit betekent dat een O atoom is opgenomen. De molecuulformule van het reactieproduct is dus $\text{C}_{12}\text{H}_{18}\text{Br}_6\text{O}$.

- berekening van de molecuulmassa van HBCD (bijvoorbeeld via Binas-tabel 25: 642 u) 1
- notie dat de molecuulmassa van HBCD met 16 u is toegenomen / de molecuulmassa van omgezet HBCD 658 bedraagt 1
- conclusie dat de molecuulformule $\text{C}_{12}\text{H}_{18}\text{Br}_6\text{O}$ is 1

Indien een antwoord is gegeven als: “De molecuulmassa van HBCD bedraagt 642 u. De massa van $[\text{M}-\text{H}]^-$ bedraagt 657 u, dus de molecuulmassa van M bedraagt 658 u. De massa is dus met 16 u toegenomen, dit betekent dat een NH_2 groep is opgenomen. De molecuulformule van het reactieproduct is dus $\text{C}_{12}\text{H}_{18}\text{Br}_6\text{NH}_2$ / $\text{C}_{12}\text{H}_{20}\text{Br}_6\text{N}$ ” 2

Vraag	Antwoord	Scores

11 maximumscore 2

Een voorbeeld van een juist antwoord is:

De stof lost iets beter op in water (dan HBCD). Dit wijst erop dat in het molecuul een waterstofbrugvormende groep aanwezig is. In het molecuul is één O atoom aanwezig, dus er kan een OH groep gevormd zijn.

- notie dat de stof beter oplosbaar is in water hetgeen wijst op een waterstofbrugvormende groep 1
- conclusie 1

Indien het volgende antwoord is gegeven: “De stof lost iets beter op in water (dan HBCD). Dit wijst erop dat in het molecuul een waterstofbrugvormende groep aanwezig is. In het molecuul is één O atoom aanwezig, dus er kan een ketongroep / een C=O groep gevormd zijn” 1

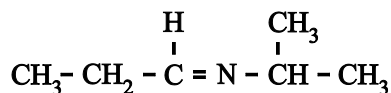
Opmerkingen

- *Wanneer een antwoord is gegeven als:
 “Als de piek bij $m/z = 559$ wordt vergeleken met de piek bij $m/z = 577$ van het ion $[M-H]^-$, kan worden afgeleid dat uit een ion $[M-H]^-$ nog 18 u oftewel H_2O is afgesplitst. Dat kan alleen als in het molecuul een OH groep aanwezig is. De molecuulformule wordt dan $C_{12}H_{18}Br_6O$. De massa hiervan (is 658 u, dat) stemt overeen met de massa van het ion $[M-H]^-$ in het massaspectrum”, dit goed rekenen.*
- *Wanneer een onjuist antwoord op vraag 11 het consequente gevolg is van een onjuist antwoord op vraag 10, dit niet opnieuw aanrekenen.*

Reactiemechanisme zichtbaar gemaakt

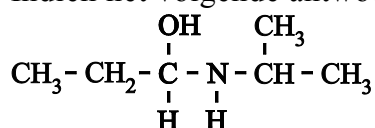
12 maximumscore 3

Een juist antwoord kan als volgt zijn weergegeven:

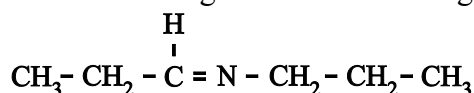

- de iminegroep $-\text{CH}=\text{N}-$ juist weergegeven 1
- de isopropylgroep aan het N atoom van de iminegroep 1
- de ethylgroep aan het C atoom van de iminegroep 1

Indien het volgende antwoord is gegeven: 2

Indien het volgende antwoord is gegeven: 2

13 maximumscore 2

Een voorbeeld van een juist antwoord is:

De reactie is exotherm, dus het energieniveau van de reactieproducten moet lager liggen dan dat van de beginstoffen (dit wijst op diagram A of D).

Verder moet de activeringsenergie van deelreactie 2 kleiner zijn dan de activeringsenergie van deelreactie 1. Diagram D past dus het beste bij het reactiemechanisme van de vorming van een imine.

- notie dat het energieniveau van het reactieproduct lager moet zijn dan dat van de beginstoffen, omdat de reactie exotherm is 1
- notie dat de activeringsenergie van deelreactie 2 kleiner moet zijn dan de activeringsenergie van deelreactie 1 en conclusie 1

Vraag	Antwoord	Scores

14 maximumscore 2

Een voorbeeld van een juist antwoord is:

In het aldehyde en in het imine is het omcirkelde C atoom omringd door 3 atomen/groepen. Zodoende (is hier sprake van een platte structuur en) zijn de bindingshoeken hier ongeveer 120°.

In het hemiaminal is het omcirkelde C atoom omringd door 4 groepen.

Hier (is sprake van een tetraëderstructuur en) zijn de bindingshoeken ongeveer 109°. (De waargenomen veranderingen stemmen overeen met het voorgestelde reactiemechanisme.)

- notie dat in het aldehyde en in het imine het koolstofatoom door 3 groepen omringd is en in het hemiaminal door 4 groepen 1
- in het aldehyde en in het imine bedragen de bindingshoeken rond het koolstofatoom ca. 120°, in het hemiaminal ca. 109° 1

15 maximumscore 2

Een voorbeeld van een juist antwoord is:

Stap 4 moest worden uitgevoerd omdat dan de volledige reactie kon plaatsvinden / deelreactie 2 met voldoende snelheid kon verlopen.

Stap 5 moest worden uitgevoerd omdat daarmee het bewijs geleverd kon worden dat het reactiemechanisme dat had plaatsgevonden ook daadwerkelijk het reactiemechanisme van de vorming van een imine was (en niet van een andere stof).

- juiste uitleg voor stap 4 1
- juiste uitleg voor stap 5 1

Thermoplastisch zetmeel

16 maximumscore 2

Een juiste berekening kan als volgt zijn weergegeven:

$$\frac{3,7 \cdot 10^7}{162,1} = 2,3 \cdot 10^5 \text{ (monomeereenheden)}$$

- berekening van de molaire massa van een eenheid C₆H₁₀O₅ (bijvoorbeeld via Binas-tabel 99): 162,1 g mol⁻¹ 1
- berekening van het gemiddelde aantal monomeereenheden in een molecuul zetmeel: de gemiddelde molaire massa van zetmeel delen door de molaire massa van een eenheid C₆H₁₀O₅ 1

Vraag	Antwoord	Scores

17 **maximumscore 4**

Voorbeelden van een juiste berekening zijn:

$$\left(\frac{100}{3,7 \cdot 10^7} \times \left(\frac{3,7 \cdot 10^7}{1,9 \cdot 10^6} - 1 \right) \right) \times 18,02 = 9,0 \cdot 10^{-4} \text{ (g)}$$

en

$$\left(\frac{100}{3,7 \cdot 10^7} \times \left(\frac{2,3 \cdot 10^5}{\frac{1,9 \cdot 10^6}{162,1}} - 1 \right) \right) \times 18,02 = 9,0 \cdot 10^{-4} \text{ (g)}$$

- berekening van het aantal mol zetmeel in 100 g: 100 (g) delen door de molaire massa van zetmeel 1
- berekening van het aantal mol water dat wordt gebruikt om 1 mol zetmeel om te zetten tot TPS: de gemiddelde molaire massa van zetmeel delen door de gemiddelde molaire massa van TPS en de uitkomst verminderen met 1 1
- berekening van het aantal mol water dat wordt gebruikt om 100 g zetmeel om te zetten tot TPS: het aantal mol zetmeel in 100 g vermenigvuldigen met het aantal mol water dat nodig is om 1 mol zetmeel om te zetten tot TPS 1
- berekening van het aantal gram water dat wordt gebruikt om 100 g zetmeel om te zetten tot TPS: het aantal mol water dat wordt gebruikt om 100 g zetmeel om te zetten tot TPS vermenigvuldigen met de molaire massa van water (bijvoorbeeld via Binas-tabel 98: 18,02 g mol⁻¹) 1

of

- berekening van het aantal monomere eenheden in een mol TPS: 1,9 · 10⁶ delen door de molaire massa van een eenheid C₆H₁₀O₅ (bijvoorbeeld via Binas-tabel 98: 162,1 g mol⁻¹) 1
- berekening van het aantal mol water dat wordt gebruikt om 1 mol zetmeel om te zetten tot TPS: het aantal monomere eenheden in 1 mol zetmeel (uit vraag 16: 2,3 · 10⁵) delen door het aantal monomere eenheden in 1 mol TPS en de uitkomst verminderen met 1 1
- berekening van het aantal mol zetmeel in 100 g: 100 (g) delen door de molaire massa van zetmeel 1
- berekening van het aantal gram water dat wordt gebruikt om 100 g zetmeel om te zetten tot TPS: het aantal mol water dat wordt gebruikt om 100 g zetmeel om te zetten tot TPS vermenigvuldigen met het aantal mol zetmeel in 100 g en vermenigvuldigen met de molaire massa van water (bijvoorbeeld via Binas-tabel 98: 18,02 g mol⁻¹) 1

Vraag	Antwoord	Scores

Indien de volgende berekening is gegeven: 2

$$\frac{100}{3,7 \cdot 10^7} \times 2,3 \cdot 10^5 \times 18,02 = 11(\text{g})$$

Indien slechts als antwoord is gegeven $\frac{100}{3,7 \cdot 10^7} \times 18,02 = 4,9 \cdot 10^{-5}(\text{g})$ 1

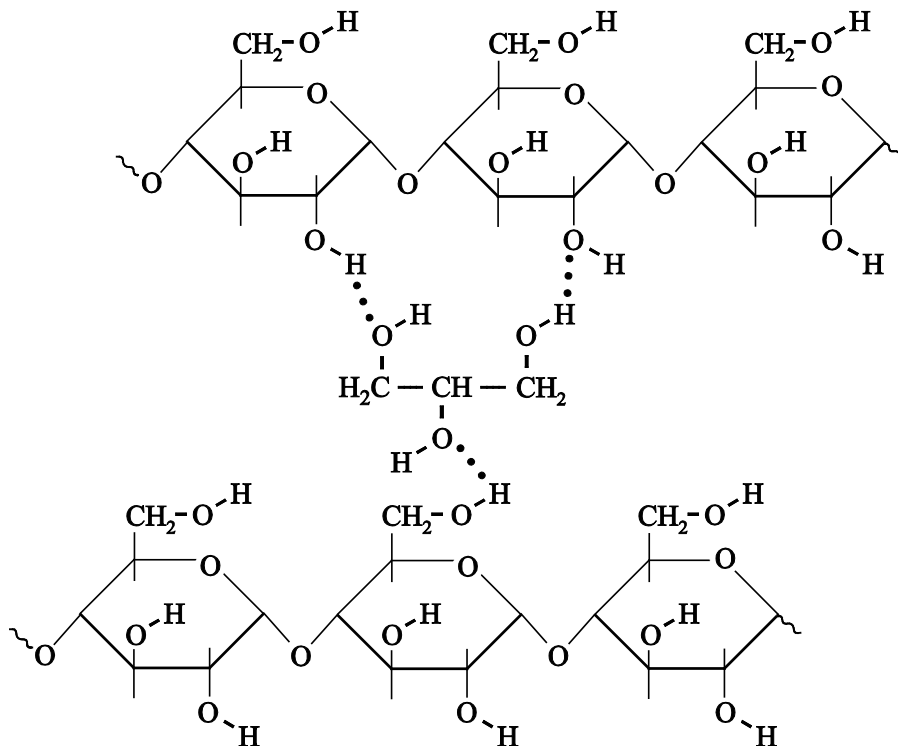
Opmerking

Wanneer een berekening met een juiste uitkomst berust op de aanname dat 100 g TPS gevormd wordt, zoals in

$$\left(\frac{100}{1,9 \cdot 10^6} - \frac{100}{3,7 \cdot 10^7} \right) \times 18,02 = 9,0 \cdot 10^{-4}(\text{g}), \text{ dit goed rekenen.}$$

18 maximumscore 2

Een juist antwoord kan als volgt zijn weergegeven:

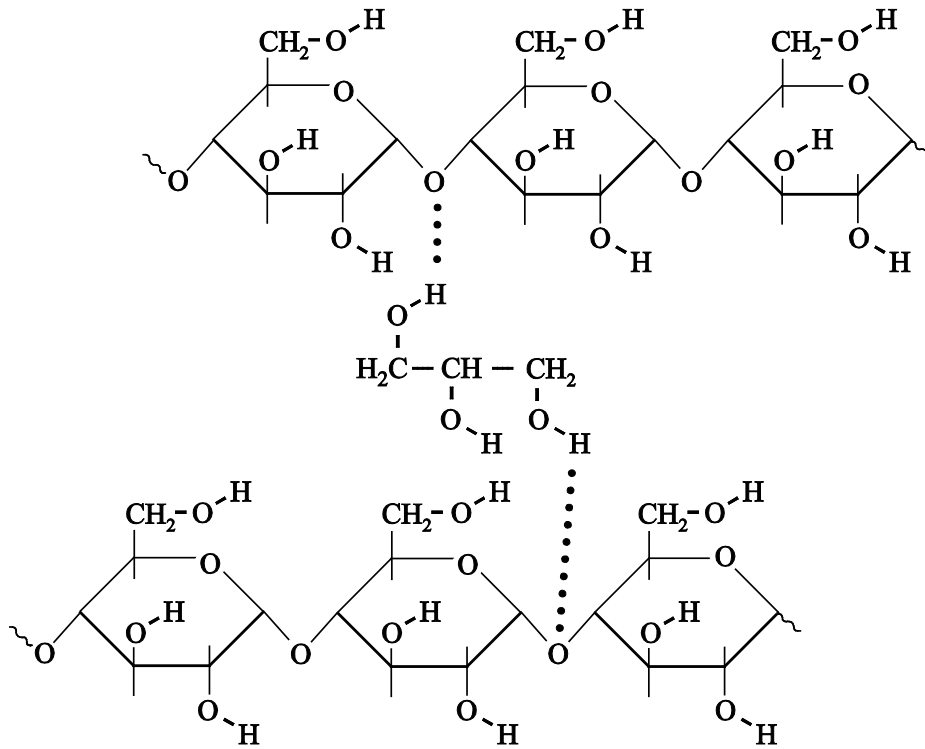

- structuurformule van glycerol 1
- minimaal twee juiste waterstofbruggen getekend tussen OH groepen van het glycerolmolecuul en OH groepen van beide ketendelen 1

Indien in een overigens juist antwoord behalve minstens één juiste waterstofbrug ook één of meer onjuiste waterstofbruggen zijn getekend 1

Opmerking

Wanneer een antwoord is gegeven als:

dit goed rekenen.

Vraag	Antwoord	Scores

19 maximumscore 2

Een voorbeeld van een juist antwoord is:

Doordat de glycerolmoleculen tussen de ketens komen, wordt de gemiddelde afstand tussen de ketens groter. De vanderwaalsbindingen tussen de ketens worden hierdoor zwakker, waardoor de ketens makkelijker langs elkaar kunnen bewegen (en het materiaal beter te vervormen wordt).

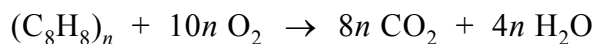
- notie dat door de glycerolmoleculen de afstand tussen de polymeerketens groter wordt 1
- conclusie dat hierdoor de vanderwaalsbindingen tussen de ketens zwakker worden, waardoor de ketens makkelijker langs elkaar kunnen bewegen (en het materiaal beter te vervormen wordt) 1

Indien een antwoord is gegeven als: “Glycerol is een stroperige vloeistof, waardoor de ketens makkelijker langs elkaar glijden” 0

Opmerking

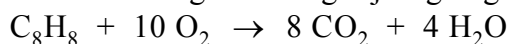
Wanneer een antwoord is gegeven als: “Doordat de glycerolmoleculen tussen de ketens komen, vormen de ketens waterstofbruggen met glycerol. Het aantal waterstofbruggen tussen de ketens neemt hierdoor af, waardoor de ketens makkelijker langs elkaar kunnen bewegen (en het materiaal beter te vervormen wordt)”, dit goed rekenen.

20 maximumscore 2

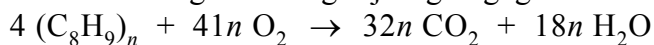

- $(C_8H_8)_n$ en O_2 voor de pijl en CO_2 en H_2O na de pijl 1
- bij juiste formules voor en na de pijl juiste coëfficiënten 1

Indien de volgende vergelijking is gegeven: 1

Indien de volgende vergelijking is gegeven: 1

Vraag	Antwoord	Scores

21 maximumscore 3

Een juiste berekening kan als volgt zijn weergegeven:

$$\frac{\frac{1,0 \cdot 10^3}{104,1} \times 8 \times \frac{44,01}{10^3} - 1,6}{\frac{1,0 \cdot 10^3}{104,1} \times 8 \times \frac{44,01}{10^3}} \times 10^2 = 53(\%)$$

- berekening van het aantal mol CO₂ dat ontstaat als 1,0 kg polystyreen volledig wordt verbrand: 1,0(kg) vermenigvuldigen met 10³ (g kg⁻¹) en delen door de molaire massa van een styreen-eenheid (bijvoorbeeld via Binas-tabel 99: 104,1 g mol⁻¹) en vermenigvuldigen met 8 1
- berekening van het aantal kg CO₂ dat kan ontstaan bij de volledige verbranding van 1,0 kg polystyreen: het aantal mol CO₂ vermenigvuldigen met de molaire massa van CO₂ (bijvoorbeeld via Binas-tabel 98: 44,01 g mol⁻¹) en delen door 10³ (g kg⁻¹) 1
- berekening van de procentuele besparing in CO₂-uitstoot: 1,6 (kg) aftrekken van het aantal kg CO₂ dat ontstaat uit 1,0 kg polystyreen, vervolgens delen door het aantal kg CO₂ dat ontstaat uit 1,0 kg polystyreen en vermenigvuldigen met 10²(%) 1

Bacteriën vullen betonscheuren

22 maximumscore 2

$$K = [\text{Ca}^{2+}][\text{OH}^-]^2$$

Indien een antwoord is gegeven als: $[\text{Ca}^{2+}][\text{OH}^-]^2$ 1

Indien een antwoord is gegeven als: $K = [\text{Ca}^{2+}] + [\text{OH}^-]^2$ 1

Indien een antwoord is gegeven als: $K = [\text{Ca}^{2+}][\text{OH}^-]$ 1

Indien een antwoord is gegeven als: $K = \frac{[\text{Ca}^{2+}][\text{OH}^-]^2}{[\text{Ca}(\text{OH})_2]}$ 1

Vraag	Antwoord	Scores

23 maximumscore 3

Een juiste berekening kan als volgt zijn weergegeven:

$$14,00 - \left(-\log \sqrt[3]{2 \times 4,7 \cdot 10^{-6}} \right) = 12,32$$

- notie dat de $[\text{OH}^-] = x / [\text{Ca}^{2+}] = y$ 1
- juiste verwerking van de molverhouding en juist invullen in de evenwichtsvoorwaarde 1
- berekening van de pH (bijvoorbeeld via de pOH) 1

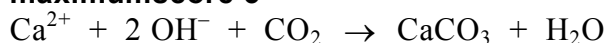
Indien de volgende berekening is gegeven: 2

$$14,00 - \left(-\log \sqrt[3]{4,7 \cdot 10^{-6}} \right) = 12,22$$

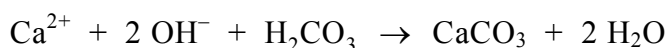
Opmerking

Wanneer een onjuist antwoord op vraag 23 het consequente gevolg is van een onjuist antwoord op vraag 22, dit niet opnieuw aanrekenen.

24 maximumscore 3

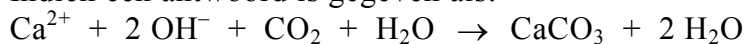

of

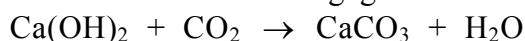

- uitsluitend Ca^{2+} , OH^- en $\text{CO}_2/\text{H}_2\text{CO}_3$ voor de pijl 1
- uitsluitend CaCO_3 en H_2O na de pijl 1
- juiste coëfficiënten 1

Indien een antwoord is gegeven als: 2

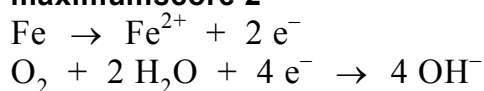

Indien een antwoord is gegeven als: 2

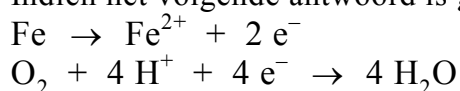
Vraag	Antwoord	Scores

25 maximumscore 2

- juiste vergelijking voor de halfreactie van Fe 1
- juiste vergelijking voor de halfreactie van O₂ 1

Indien het volgende antwoord is gegeven: 1

Opmerkingen

- *Wanneer het volgende antwoord is gegeven:*

$$\text{Fe} \rightarrow \text{Fe}^{3+} + 3 \text{e}^{-}$$

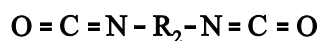
$$\text{O}_2 + 2 \text{H}_2\text{O} + 4 \text{e}^{-} \rightarrow 4 \text{OH}^{-}$$
dit goed rekenen.
- *Wanneer behalve de juiste halfvergelijkingen ook een neerslagreactie van een ijzerhydroxide of de vorming van een ijzeroxide is gegeven, dit niet aanrekenen.*

26 maximumscore 2

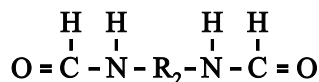
Een juist antwoord kan als volgt zijn geformuleerd:
 Doordat bij 1 de oxidelaag is aangetast / de ijzerlaag bloot ligt, verloopt daar de halfreactie van Fe. Omdat O₂ (overal) in de poriën aanwezig is, verloopt bij 1 ook de halfreactie van O₂.
 Omdat de oxidelaag niet doorlaatbaar is voor ionen, verloopt de halfreactie van Fe bij 2 niet. Omdat de oxidelaag wel doorlaatbaar is voor elektronen verloopt de halfreactie van O₂ / de oxidator wel.

- juiste uitleg dat bij 1 de halfreactie van Fe en die van O₂ verloopt 1
- juiste uitleg dat bij 2 alleen de halfreactie van O₂ verloopt 1

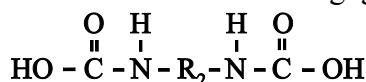
27 maximumscore 2

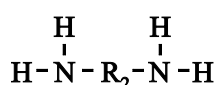
Indien een antwoord is gegeven als: 1

Indien een antwoord is gegeven als: 1

Indien een antwoord is gegeven als: 0

Vraag	Antwoord	Scores
28	maximumscore 2 Een voorbeeld van een juist antwoord is: Stof Y is CO₂. Omdat CO₂ een gas is vormt het holtes in het zich vormende netwerkpolymeer (waardoor een schuim ontstaat).	
• stof Y is CO₂ • rest van de uitleg		1 1
29	maximumscore 2 Een voorbeeld van een juist antwoord is: De bacteriën mogen pas CaCO₃ produceren als er een scheur ontstaan is, dus de bacteriën mogen niet bij het (ureum en) Ca(NO₃)₂ komen. Dus buis 1 en buis 3 mogen niet mengen. Het prepolymeer mag niet gemengd worden in één buis met water (of polymerisatieversneller) omdat de reactie dan al in de buis optreedt. Dus buis 2 mag niet mengen met buis 1 of buis 3.	
• juiste uitleg waarom buis 1 en buis 3 niet in één buis gemengd mogen worden • juiste uitleg waarom buis 2 niet met een andere buis gemengd mag worden		1 1

5 Inzenden scores

Verwerk de scores van alle kandidaten per examinator in het programma WOLF.
Zend de gegevens uiterlijk op 1 juni naar Cito.

De normering in het tweede tijdvak wordt mede gebaseerd op door kandidaten behaalde scores. Als het tweede tijdvak op uw school wordt afgenomen, zend dan ook van uw tweede-tijdvak-kandidaten de deelscores in met behulp van het programma WOLF.

scheikunde (pilot) vwo

Centraal examen vwo

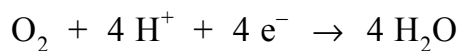
Tijdvak 1

Correctievoorschrift

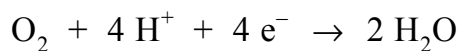
Aan de secretarissen van het eindexamen van de scholen voor vwo

Bij het centraal examen scheikunde (pilot) vwo:

Op **pagina 19**, bij vraag **25**, moet onder het Indien-antwoord

vervangen worden door:

Ik verzoek u dit bericht door te geven aan de correctoren scheikunde (pilot) vwo.

Namens het College voor Toetsen en Examens,

Drs. P.J.J. Hendrikse,
Voorzitter

scheikunde (pilot) vwo

Centraal examen vwo

Tijdvak 1

Correctievoorschrift

Aan de secretarissen van het eindexamen van de scholen voor vwo

Bij het centraal examen scheikunde (pilot) vwo:

Op **pagina 7**, bij vraag **5** moet het vierde voorbeeld-antwoord:

- In proces 1 wordt cyclohexeen gebruikt. Cyclohexeen geeft gevaarlijke dampen (dus proces 2 verdient de voorkeur).

vervangen worden door:

- In proces 2 wordt cyclohexeen gebruikt. Cyclohexeen geeft gevaarlijke dampen (dus proces 1 verdient de voorkeur).

Op **pagina 19**, bij vraag **26** moeten altijd 2 scorepunten worden toegekend, ongeacht of er wel of geen antwoord gegeven is, en ongeacht het gegeven antwoord.

- Als het werk al naar de tweede corrector is gezonden past de tweede corrector deze aanvulling op het correctievoorschrift toe in zowel de eigen toegekende scores als in de door de eerste corrector toegekende scores en meldt deze wijziging aan de eerste corrector. De tweede corrector vermeldt daarbij dat deze late wijziging een gevolg is van de aanvulling door het CvTE.*
- Als eerste en tweede corrector al overeenstemming hebben bereikt over de scores van de kandidaten past de eerste corrector deze aanvulling op het correctievoorschrift toe en meldt de hierdoor ontstane wijziging in de scores aan de tweede corrector. De eerste corrector vermeldt daarbij dat deze late wijziging een gevolg is van de aanvulling door het CvTE.*

Voor de aanvulling op **pagina 19**, bij vraag **26** geldt bovendien:

- Als de aanvulling niet is verwerkt in de naar Cito gezonden WOLF-scores, voert Cito dezelfde wijziging door die de correctoren op de verzamelstaat doorvoeren. Dit dient om de onderzoeksgegevens gelijk te trekken aan de gegevens zoals die, na wijziging, in de schooladministratie voorkomen.*

Het CvTE is zich ervan bewust dat dit leidt tot enkele aanvullende handelingen van administratieve aard. Deze extra werkzaamheden zijn in het belang van een goede beoordeling van de kandidaten.

Ik verzoek u dit bericht door te geven aan de correctoren scheikunde (pilot) vwo.

Namens het College voor Toetsen en Examens,

Drs. P.J.J. Hendrikse,
Voorzitter